

José Agustín Goytisolo

Visat núm. 12
(octubre 2011)

per Lluïsa Cotoner i Cerdó

José Agustín Goytisolo (Barcelona, 1928-1999) pertany a l'anomenada «Escuela de Barcelona». Aquest grup poètic es va caracteritzar pel seu caràcter europeista i pel compromís polític i moral contra la dictadura franquista. La tasca de Goytisolo com a traductor i promotor editorial va ser molt remarcable i generosa.

José Agustín Goytisolo va obrir les portes a altres poetes i escriptors —catalans i estrangers— prohibits, marginats o menystinguts perquè s'oposaven al règim dictatorial i empraven una altra llengua. Els temps no eren gaire propicis i no era fàcil anar a contracorrent, però Goytisolo se'n va sortir i ens va deixar un llegat esplèndid.

La majoria dels membres del grup de Barcelona van compaginar la seva dedicació a la poesia amb la tasca de traduir a l'espanyol escriptors d'altres llengües, amb la voluntat d'obrir el panorama cultural de l'època. De l'inventari d'aquestes traduccions se'n desprèn que les preferències del grup de poetes-traductors van ser els clàssics grecs o llatins —on hi destaquen les traduccions d'Enrique Badosa—, els poetes contemporanis —alemanys, anglesos, francesos, portuguesos i italians— i, finalment, els poetes catalans, clàssics i contemporanis, que van ser traduïts a l'espanyol per Alfonso Costafreda, Enrique Badosa, Jaume Ferran i José Agustín Goytisolo.

Goytisolo va ser el més tardà en iniciar-se en la tasca traductora, ja que no va publicar cap traducció fins al 1959. Mai no es va interessar per traduir els clàssics, sinó que es va decantar pels poetes contemporanis, estrangers i catalans, amb un accent polític més o menys marcat. No és gens casual que Goytisolo triés per traduir a l'espanyol poemes d'escriptors de signe marxista, com ara Cesare Pavese, Salvatore Quasimodo, Serguei Alexàndrovitx Essenin i Agostinho Neto, o clarament compromesos, com ara Robert Lowell. També va traduir el guió de *Mamma Roma* de Pasolini i un aplec de relats sobre Ferrara de Giorgio Bassani.

Aquesta mateixa vinculació del poeta barceloní amb autors compromesos en causes polítiques o civils es manifesta de manera encara més significativa en les seves traduccions del català. Durant els anys en què la llengua catalana era menyspreada i perseguida, els poetes de l'Escuela de Barcelona van fer tot el que van poder per la difusió de l'obra d'autors catalans, animats per un objectiu doble: recuperar i difondre els escriptors proscrits, desterrats o desdenyats pel règim franquista, i també per inserir la literatura catalana en l'àmbit general de les literatures hispàniques, a partir d'edicions bilingües en la majoria dels casos. En aquest context, i sense detriment de la tasca dels altres poetes, podem confirmar que la feina duta a terme per Goytisolo excel·leix per damunt de la resta perquè és qui va traduir un major nombre d'autors i perquè va fundar la col·lecció «Marca Hispanica» [sic], totalment dedicada a la publicació bilingüe (català/espanyol) de les obres dels

autors catalans més representatius, tant poetes com narradors, dramaturgs o assagistes.

La primera obra traduïda per Goytisolo del català a l'espanyol va ser *La pell de brau / La piel de toro* de Salvador Espriu, en edició bilingüe i prologada per Maria Aurèlia Capmany, que va ser publicada a París per «Ruedo Ibérico» el 1963. La venda de la qual, però, va ser prohibida a Espanya, on no va arribar a mans dels lectors fins al 1983. Després d'aquesta traducció mig frustrada, va seguir la versió de *Vida privada* de Josep Maria de Sagarra (1966), realitzada en col·laboració amb Manuel Vázquez Montalbán. Dos anys més tard, Goytisolo va publicar la important antologia bilingüe *Poetas catalanes contemporáneos* (1968), precedida d'un pròleg del mateix José Agustín i dividida en dues parts, cadascuna de les quals és encapçalada per una introducció que contextualitza els autors i les obres. Els poetes reunits en la primera part són: Josep Carner, Carles Riba, J. V. Foix, Joan Salvat-Papasseit i Marià Manent. En la segona hi trobem: Pere Quart, Bartomeu Rosselló-Pòrcel, Salvador Espriu, Joan Vinyoli i Gabriel Ferrater. Cada secció dedicada a un autor conté: una àmplia selecció de poemes en català acarats amb la versió espanyola feta per Goytisolo, un resum biogràfic i la corresponent bibliografia.

Durant els anys setanta, Goytisolo va col·laborar amb Pere Gimferrer i José María Valverde en la traducció del llibre *Mujeres y días* de Gabriel Ferrater. No va ser, però, fins a la dècada dels vuitanta que Goytisolo va tornar a desenvolupar una activitat frenètica entorn de la traducció en fundar i dirigir la col·lecció «Marca Hispanica», on també va col·laborar com a traductor i prologuista d'un bon nombre dels llibres que s'hi van publicar. De fet, durant els vuitanta, Goytisolo va traduir a l'espanyol els volums següents: *40 poemas* de Joan Vinyoli (1980); *Nabí* de Josep Carner (1986); *Cròniques d'ultrason / Crónicas de ultrasueño* de J. V. Foix (1986); una antologia de Marià Manent titulada *Las acacias salvajes* (1986), que conté poemes dels volums *La branca*, *La collita en la boira*, *L'ombra i altres poemes*, *La ciutat del temps* i *El cant amagadís*. Durant el mateix any també va traduir una cinquantena de poemes de Joan Vinyoli que van aparèixer amb el títol *Alguien me ha llamado* (1986). L'any següent va publicar un volum de poemes de Carles Riba, sota el títol *Del juego y del fuego* (1987), que recull «Tannkas de les quatre estacions» (1935-1939), «Tannkas del retorn» (1943-1946) i deu poemes de «Per a una sola veu» (1935-1939).

Finalment, l'última gran contribució de Goytisolo a la difusió dels poetes catalans va ser l'edició d'una extensa antologia, *Veintiún poetas catalanes para el siglo XXI* (1996), en el prefaci de la qual José Agustín explica l'evolució positiva que ha experimentat la recepció de la poesia catalana arreu de l'Estat: «Los poetas catalanes son ahora apreciados por su valía, y no como antes, tan sólo, como algunos, por su postura de escritores *engagés*». Tot i que aquesta nova antologia segueix el mateix esquema de la publicada el 1968 —les dues primeres seccions recullen els mateixos poemes i les mateixes traduccions de l'antologia anterior—, Goytisolo ens ofereix una visió més àmplia i actualitzada en incorporar-hi poemes d'autors que al llarg d'aquests vint-i-vuit anys que separen les dues compilacions havien anat consolidant la seva obra. Els noms de Vicent Andrés i Estellés, Blai Bonet, Màrius Sampere, Joan Margarit, Marta Pessarrodona, Narcís Comadira, Francesc Parcerisas, Pere Gimferrer, Pere Rovira, Maria-Mercè Marçal i Àlex Susanna completen el panorama de la poesia catalana més recent d'aleshores.